Vi□t b□i Ban Biên T□p
Th□ hai, 16 Tháng 11 2020 20:10 -

Chu Văn An – Ng□□i th□y chu□n m□c c□a Vi□t Nam muôn đ□i

Sinh th□i, Chu Văn An luôn luôn đ□□c dân chúng ca ng□i v□ ph□m ch□t thanh cao tuy□t v□i c□a ông. Ông đ□□c tôn là V□n th□ s□ bi□u, nghĩa là ng□□i th□y chu□n m□c c□a Vi□t Nam muôn đ□i.

Chu Văn An (1292 – 1370) còn đ□□c g□i là Chu An, Chu Văn Trinh, t□ là Linh Tri□t, hi□u là Ti□u □n, ng□□i thôn Văn, xã Quang Li□t, huy□n Thanh Đàm (nay là Thanh Trì), Hà N□i. Nh□ng ghi chép v□ nghi□p h□c c□a ông thu□ thi□u th□i hi□n không th□ng nh□t.

Có sách ghi ông thi đ□ Thái h□c sinh (Ti□n s□), l□i có ý ki□n khác cho r□ng ông không đ□ đ□t gì. Đ□i Vua Tr□n Minh Tông, Chu Văn An đ□□c m□i ra gi□ ch□c T□ nghi□p Tr□□ng Qu□c T□ Giám.

Đ□n đ□i Tr□n D□ Tông, ông t□ ch□c v□ □ □n t□i Làng Ki□t Đ□c, Huy□n Chí Linh (H□i D□□ng), làm nhà □ gi□a hai ng□n núi K□ Lân – Ph□□ng Hoàng và m□ tr□□ng d□y h□c.

Ít năm sau khi lên ngôi, Vua Tr□n D□ Tông có ch□ tri□u Chu Văn An h□i tri□u nh□ng ông t□ ch□i nên Vua t□ ý gi□n d□. Thân m□u Vua là Hoàng Thái h□u B□o T□ khuyên: "Ng□□i □y là b□c cao hi□n, Thiên t□ không có quy□n b□t ng□□i ta làm tôi đ□□c".

Khi Tr□n Ngh□ Tông lên ngôi, có m□i nh□ng ông ch□ v□ Kinh chúc m□ng, r□i tr□ l□i núi cũ, không nh□n ch□c t□□c. Sau khi Chu Văn An m□t, ông đ□□c tri□u đình truy t□ng t□□c Văn Trinh Công (tên g□i Chu Văn Trinh là do s□ ân t□ng này). Ông đ□□c ban tên th□y là Khanh Ti□t và th□ □ Văn Mi□u.

Nét n□i b□t h□n c□ □ con ng□□i Chu Văn An đó là m□t ng□□i th□y m□u m□c trong l□ch s□ đ□t n□□c ta. T□ tr□□c đ□i Tr□n, có bi□t bao nhiêu ng□□i th□y v□i nh□ng c□ng hi□n l□n lao, và các tri□u đ□i v□ sau l□i càng nhi□u nh□ng b□c tôn s□ đ□o cao đ□c tr□ng, th□ nh□ng không ai có th□ so sánh đ□□c v□i Chu Văn An. Ng□□i th□y này có nhi□u đi□u đáng quý.

T□□ng th□ th□y giáo Chu Văn An t□i Văn Mi□u Qu□c T□ Giám - Hà N□i

Ông đã d□y các l□a h□c trò t□ b□c cao nh□t cho đ□n l□p h□c trò bình th□□ng □ nông thôn. Ông là th□y (T□ phó) □ Tr□□ng Qu□c T□ Giám d□y con em các vua quan. Ông đã m□ m□t tr□□ng t□ nh□ t□i huy□n Thanh Đàm, l□y tên là tr□□ng Hu□nh Cung (làng Cung Hu□nh, c□nh làng Văn, huy□n trên, n□i Chu Văn An làm nhà đ□c sách).

Tuy tr□□ng nh□ nh□ng đã thu n□p hàng ngàn môn sinh đ□n ch□t c□a. Chính t□ tr□□ng Hu□nh Cung này mà Chu Văn An n□c ti□ng, đ□□c Vua m□i v□ Qu□c T□ Giám.

N□i dung d□y h□c c□a ông ngày nay không còn đ□□c bi□t đ□n m□t cách đ□y đ□, nh□ng ch□c

ch□n ông đã n□ l□c gi□ng gi□i h□c thuy□t kinh đi□n c□a Nho gia, t□o đi□u ki□n cho lý thuy□t Kh□ng – M□nh d□n d□n chi□m th□ đ□c tôn. Ta bi□t r□ng, d□□i th□i Lý cũng nh□ th□i Tr□n, đ□o Ph□t là Qu□c giáo.

Nhi□u v□ vua đi sâu vào Ph□t h□c và có nh□ng lý thuy□t riêng cho Ph□t giáo Vi□t Nam, dân chúng cũng r□t m□ Ph□t. Đ□ làm cho Nho h□c có m□t v□ trí l□n trong giáo d□c th□i b□y gi□ không ph□i là đi□u đ□n gi□n, nh□ng Chu Văn An đã làm đ□□c đi□u này, khi□n cho m□i t□ng l□p Vua quan sùng Nho v□ sau đ□u bi□t □n ông.

Ta không th□y ông tr□c ti□p bài bác Ph□t giáo, nh□ng các h□c trò đ□□c ông d□y d□, khi ra làm quan l□i phê phán đ□o Ph□t. B□i vì bài Ph□t đ□ tôn Nho là theo đúng ph□□ng h□□ng, ý chí ng□□i th□y c□a h□.

V□ ph□□ng pháp d□y h□c, Chu Văn An có m□t phong cách đ□c bi□t h□p d□n, khi□n cho m□i ng□□i đ□u ph□i kính n□, tôn ph□c. Tài li□u x□a còn ghi l□i, ông r□t nghiêm ngh□ và g□□ng m□u.

Nh□ng h□c trò cũ đã làm quan to nh□ Ph□m S□ M□nh, Lê Quát lúc v□ thăm ông v□n ph□i khép nép gi□ gìn, và sau khi có đi□u gì ch□a đúng phép, ông v□n nghiêm kh□c d□y b□o. S□ nghiêm minh này càng khi□n ông đ□□c h□c trò kính m□n h□n.

Có giai thoi k□ r□ng, ông có ng□□i h□c trò v□n là Th□y th□n, đã bi□n hình đ□ xin đ□□c vào tr□□ng h□c. Câu chuy□n khó tin, nh□ng l□i kh□ng đ□nh: Cái đ□c và cái tài c□a Chu Văn An khi□n qu□ th□n cũng ph□i tìm đ□n đ□ xin th□ giáo.

H□n ai h□t, ch□ riêng Chu Văn An m□i có đ□□c câu chuy□n v□ đ□o đ□c siêu tr□n này. Ph□i nh□ th□ m□i hi□u đ□□c vì sao mà chung quanh th□y giáo Chu Văn An ng□□i đ□i đã thêu d□t nhi□u truy□n hoang đ□□ng k□ d□.

Còn m□t s□ tài li□u cho bi□t thêm r□ng, Chu Văn An cũng là m□t nhà nghiên c□u Đông y, đã biên so□n cu□n "Y h□c y□u gi□i t□p chu di biên", sách "Thanh Trì Quang Li□t Chu th□ di th□" cũng nói nh□ v□y. V□n đ□ này còn ph□i đ□□c th□m đ□nh thêm.

Sinh th□i, Chu Văn An luôn luôn đ□□c dân chúng ca ng□i v□ ph□m ch□t thanh cao tuy□t v□i c□a ông. Ông đ□□c tôn là V□n th□ s□ bi□u, nghĩa là ng□□i th□y chu□n m□c c□a Vi□t Nam muôn đ□i.

Sau khi ông qua đ□i, tri□u đình đã đ□a ông vào th□ □ Văn Mi□u, xem ông ngang hàng v□i nh□ng b□c Thánh hi□n ngày x□a. Tr□n Nguyên Đán đánh giá v□ nh□ng đóng góp c□a ông: Nh□ có ông mà "b□ h□c xoay làn sóng, phong t□c tr□ l□i thu□n h□u".

Nhà s□ h□c Ngô S□ Liên đ□i Lê Thánh Tông đã ph□i khen: "... Nh□ng nhà Nho □ n□□c Vi□t ta đ□□c dùng □ đ□i không ph□i không nhi□u, có k□ ch□ nghĩ đ□n công danh, k□ thì chuyên lo v□ phú quý, k□ l□i a dua v□i đ□i, có k□ ch□ bi□t ăn l□c gi□ thân. Ng□□i ch□u đ□ tâm đ□n đ□i đ□c, suy nghĩ đ□n vi□c giúp Vua nêu đ□c t□t cho dân đ□□c nh□ □n, Chu Văn An □ đ□i Tr□n có l□ g□n đ□□c nh□ th□...".

Ng□□i dân vùng quê Thanh Đàm th□ ông làm Thành hoàng và g□i là đ□c Thánh Chu. Vi□t Nam có nh□ng thánh võ nh□ Thánh Dóng, Thánh Tr□n, thì cũng ph□i có c□ Thánh văn.

Thánh văn là nhà giáo, là th□y Chu Văn An. Nh□ng di tích trong n□□c có liên quan đ□n ông đ□u g□n v□i uy danh ng□□i th□y giáo: Đ□n Thanh Li□t, Đ□n Hu□nh Cung, Đ□n Văn Đi□n, Đ□n Ph□□ng S□n, M□ Thu□ng Lu□ng, Đ□m M□c, Linh Đàm, v.v...

V□ trí c□a ông trong l□ch s□ giáo d□c Vi□t Nam hoàn toàn đ□□c kh□ng đ□nh.

PGS Vũ Ng□c Khánh